ماسيس غزته‌سى اداره‌خانه‌سنه

Նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել Ձռ. Խմբագրութիւն

ՄԱՍԻՍ ՕՐԱԳՐՈՑ

Կ. ՊՈԼԻՍ ՂԱԼԱԹԻԱ, Նորատունկեան խան

Direction du Journal "MASSIS"
Galata, CONSTANTINOPLE

Les annonces sont reçues
aux Bureaux du journal

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	դհկն. արծ.	7
»	Վեցամսեայ	»	4
Գաւառներու »	Տարեկան	»	100
» »	Վեցամսեայ	»	50
» »	Եռամսեայ	»	25
Օտար երկրի »	Տարեկան	Ֆրանք	25
Ռուսիոյ »	»	Րուբլի	

Դրամի փոխարէն [illegible] 115
ղրուշի փոխը 100 [illegible]:

10 ՓԱՐԱ — ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԴԺԲԱՂԴ ՄԱՐՄԻՆ ՄԸ

Կրնայի՞նք գուշակել թէ Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը ինքզինքը պիտի սպաննէր, կրնայի՞նք գաղափարն ունենալ այն անտարբերութեան որով վերջերս մանաւանդ վարակուած էր այդ պաշտօնական մարմինը տնտեսելու համար իր խնամքին յանձնուած Հաստատութեան գործերը։ Եթէ այս Հոգաբարձութեան կազմութեան առաջին օրերէն սկսեալ հետեւինք անոր մինչեւ իր վերջին րոպէները, պիտի տեսնենք ընդհանուր անհոգութիւն մը, դատապարտելի անփութութիւն մը, նախ նկատելով զայն իբրեւ վարչական մարմին։ Ոչ կանոնաւոր դիւան ունէին, ոչ գանձապետ. այս վերջնոյն ընտրութիւնը մանաւանդ բնաւ գոյութիւն ունեցած չէ։ Քանի մը ամիսներ ժամանակաւ ատենապետի, ժամանակ ատենադպրի պաշտօնական ձեւերը չարունակ գործածուեցան, մինչեւ որ իրենք ալ այդ ձեւին ծաղրելի կողմը նկելով սկսան դիւանի պէս բան մը կազմելու գաղափարն ունենալ։ Բայց ո՞վ էր գանձապետը այդ ժողովին, որ մեր բոլոր ժողովներէն աւելի շատ սակ կընդունի և կը ծախսէ։ Իրենց մէջէն ի՞նչ կանցընէին յարգելի անդամները չընտրելու համար իրենց մէջ ամենէն անհրաժեշտ եղող պաշտօնեան. մենք շատ մօտէն գիտենք թէ արդէն կանոնաւոր և մեծամասնութեամբ ժողով դրեթէ բնաւ ունեցած չեն, արդ կը հարցնենք թէ այս վիճակին մէջ ո՞վ կը վարէր գանձային գործերը, ո՞վ էր իրենց մէջ առնող տուողը, միեւնոյն ատեն ամե՞նքն ալ, գրագի՞րն ալ, մատակարա՞րն ալ, փաստաբա՞նն ալ, բժի՞շկն ալ. ո՞վ էր առնցմէ այն խորհրդաւոր պաշտօնեան, որ Հիւանդանոցի դրամները կը տնտեսէր և իրենց սահմանուած նպատակին կը գործածէր։ Կը տեսնե՞նք թէ Հոգաբարձութեան այս թոյլ ընթացքը տրամաբանօրէն պիտի առաջնորդէր զինքը կազմալուծուելու, և մենք թէեւ մասնաւոր այցելութեամբ մը ինչ ինչ փաղաքշիչ խօսքեր ըրինք, գիտէինք սակայն թէ այդ ժողովին կազմութիւնը ունէր իր մէջ պակասներ, որ անհրաժեշտաբար պիտի կազմալուծէին զինքը։ Մենք աւելի հակառակեցանք այն կարգ մը հրատարակութիւններուն, որոնց բանալին խորհեցանք գտնել կուսակցական հաշիւներու և մասնաւոր շահախնդրութիւններու մթութեան մէջ։ Սխալած ենք թէ ոչ այս վերջին համոզման մէջ, ապագան միայն պիտի արդարացնէ մեզ. սակայն դարձեալ Հոգաբարձութեան խնդիրը ձեռք առնելով, ստիպուած ենք ըսելու թէ այդ մարմնին կազմութեան նախադաշող պատճառը մեզմէ անծանօթ կը մնայ, և աւելի անծանօթ նաև թէ ինչ պատճառաւ Ազգ. վարչութիւնը մինչեւ հիմա ձայն ձուն չհանեց բարւոք կազմակերպութեան մը յանձնելու համար Հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնը։ Մեր այցելութեան նկարագրութիւնն բրած միջոցին, մեր ընթերցողները թերեւս դեռ մոռցած չեն որ բժիշկ անդամներուն անգործութեան վրայ ծանրացանք. անոնց պաշտօնը անուանական էր լոկ. և հրաժարեալ հոգաբարձութեան կազմութենէն մինչեւ վերջը հազիւ 1—2 անգամ միայն նստի ներկայ գտնուած են. սակայն բան է այս, ապա ուրեմն ինչո՞ւ ընդունեցին առաջարկուած պաշտօնը, Հիւանդանոցը դրուագի պէտք չունի, ոչ ալ անգործ տարրերէ կարելի է տեւական բան մը կազմել. բայց ո՞վ է ասոր պատասխանատուն. Նոր ընտրութիւնը պիտի ապացուցանէ։ Ինչպէս երբեք մեր ազգային լուրերուն մէջ գիտել տուինք, Հոգաբարձութիւնը բնաւ մեծամասնութիւն ունեցած չէ նիստ մը կազմելու, և նոյն իսկ հրաժարագիրն ալ շուկային մէջ վաճառատունէ վաճառատուն շրջան մը ըրած է ստորագրուելու համար։ Յարգելի անդամները ոչ իրենց կազմութեան և ոչ իրենց վերջնական քայքայման օրը բաղդ չունեցան իրարու երես տեսնելու. այս ալ այսպէս պէտք էր ըլլալ։ Մեզի կը հաւաստեն թէ Հոգաբարձութեան անդամներէն դրեթէ ամենքն ալ առաջին անգամ ըլլալով պաշտօնի կոչուեցան. ուրիշ ազգային պաշտօններու փորձառութիւնն ունեցած չեն, բայց մտածելու էր թէ գոնէ դպրոցի մը հոգաբարձու եղած ըլլային, կամ առժամանակեայ թաղական խորհուրդ մը. մեր բարքերուն մէջ կայ այս կէտը, թէեւ այս մասին անհրաժեշտ չէ մեր կարծիքով անպատճառ անճարակութեան այդ փորձը տուած ըլլալ Հիւանդանոցի հոգաբարձութեան ընտրելի ըլլալու համար։ Խե՜ղճ յարկ, ի՜նչ կարծիքներ յայտնուած են թէ հոգաբարձութիւնը ո՞ր տարրերէն պէտք է կազմել, վաճառակա՞ն, փաստաբա՞ն, բժի՞շկ, հայկաբա՞ն, փիլիսոփո՞ս, քերթո՞ղ, ամենքն ալ փորձուեցան, միշտ նուազ յաջողութեամբ կամ կատարեալ անյաջողութեամբ։ Ապագան տեսնենք։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԳՈՐՏԷԼԻՈՅԻ ԴՊՐՈՑԸ

ԻԶՄԻՐ, 3 Հոկտ. 97

Վերջին բառը ըսել՝ իրաւունք ու պարտականութիւն կը նկատեմ։ Հոկտ. 1 ի Արեւելեան Մամուլին մէջ Պ. Սիսակ բաւական ընդարձակ տեսութեամբ մը պարզած էր խնդիրը։ Ուրախ եմ որ շատ մը կէտերու մէջ համաձայն ենք Պ. Սիսակի հետ։ Նա կընդունի թէ սխալ մը եղած է դպրոցի նկատմամբ պաշտօնական ձեւակերպութիւններու չի կատարուիլը. միայն պատասխանատուութիւնը Ս. Առաջնորդին վրայ կը թողու։ Ու կընդունի ալ թէ շատեր համամիտ են ինծի հետ՝ խորհելու թէ որպէս զի անունը յարմարապէս վայելէ շէնքին՝ Աւետիքեան Էֆէնտի անոր նկարուած մըն ալ յատկացնելու է։ Միայն կաւելցնէ Պ. Սիսակ, «բարերարին ծնողասիրութեանը դիմելու, ո՛չ թէ կծու և անտեղի բառերով քննադատելու է գործը»։

Բաւ լիցի, մեր նպատակը մեկը վշտացնել չէ՛ բնաւ։ Ու բացարձակապէս կը մերժենք սա կարծիքը՝ թէ հանգուցեալներու յիշատակը չի յարգել փորձած ըլլանք։

Մենք գրեցինք այն համոզումով, թէ խնդիրը իր պարզ ըմբռնումով նկատի պիտի առնուի և Գորտէլիոյի դպրոցը պիտի օգտուի։ Ու խնդիրը փակելէն առաջ անգամ մըն ալ կրկնել կուզենք սա թէ, կըսպասենք ակնկալուած մեծ բարերարութեան՝ զայն ոսկի տառերով դրոշմելու համար մեր սրտերուն մէջ։

Ասով կարծեմ թիւրիմացութիւնները կը վերնան մէջտեղէն։ Ռ. Ո.

ՄԵՐ ՊԱՆԴՈՒԽՏՆԵՐԸ

(Վաշխառութեան զոհերը)

Դ.

ԻԶՄԻՐ, 26 Սեպտ.

Մշեցի աղբարները ամենքն ալ կը ճանչնան իրենց հայրենակից Խտաղեղցի Կաղնու Հաճի Էլօն, այդ խեղճուկ ծերունին երեք չորս տարի առաջ տեսնելու առիթ ունեցայ, այնպիսի մորմոքներով պատմեց ինծի Փոլոսաճի հաճի աղայի մը կողմէն իր գլխուն եկածները որ տագնապող անմիջական յուզումներով սիրտս փղձկեցաւ։ Խեղճուկ ծերունին տասն ու հինգ տարուան պանդխտութեան մէջ իրեն տան հացն ու ջուրը հարամ ըրեր էր իր վրայ, մինչեւ պարտքերէն ազատէր ու կլորիկ գումարով մը յաջողէր վերադառնալ հայրենի օճախը, այս դիտաւորութեամբ կը վստահի իր և իր եղբօրորդւոյն աշխատած դրամները վաշխառու փոլոսաճիի մը յանձնել ու սիրով սրտով կը դառնի կը բանի վասնզի պահունի գումար մը ունի։ Աղուէսէն խորամանկ փոլոսաճի սղան ծերունի Էլօի տնէն քանի մը փոլոսի մուրհակներ չինել կուտայ ու չէնթէի մէջը կը պահէ «ի պէտս ժամանակին»։ Կորընթոսի աշխատութեան գործերը աւարտելու մօտ էին, պանդուխտ աղբարներու հետ ծերունի Էլօն ալ միտքը կը բերէ իր տունն ու տեղը. հետեւաբար կը խնդրէ փոլոսաճի աղայէն պահունի գումարը, 90 հատիկ կարմրուկ լիրաները յանձնել իրեն. վաշխառուն երկու վայրկեանի չափ կը մտմտայ ու քանի մը տարուան մէջ յղացած իւր նողկալի խորհուրդը կը բանայ ըսելով «հա՛ իմ անուշի՛կս. իմ հոգի՛ս. ես տամ դքու տօխսան ոսկին դուն ալ տուր գիմ փոլոսները»։ Ծերունի Էլօն կասկարմիր կը կտրի երբ վաշխառուն իրեն մեղքի սէպէթը—չանթանը կը բանայ ու 7-8 կտոր սէնէտները ընդ ամեն 60 լիրայի արժողութեամբ մէջտեղ կը դնէ։ Ի զո՜ւր խեղճ պանդուխտը այնչափ կաղաչէ կը խնդրէ որ այդ անխղճութիւնը չընէ. և թէ ինքը միշտ հարցուցած ու իմացած է վաշխառուէն որ բնաւ փոլոս կամ պարտք մը չունի, ինչո՞ւ և ի՞նչ խղճով այսօր այս խարդաւանանքը մէջտեղ կը թափէ։ Վերջապէս անխիղճ վաշխառուն երբեք ականջ չկախելով հէգ ծերունի Էլօի և միւս պանդուխտներու աղաղակներուն՝ կը ժողվէ իր հարուստ աւարը և մէկ շնչով Իզմիր կը հասնի, ծերունին ալ լալով աչքերով միեւնոյն ճամբայէն կսկիծ ու քանի օրէն վաշխառուին առջեւ կը տնկուի, կրկին աղաչանք, թախանձանք, պանդուխտ աղբարներու միջամտութիւն օգուտ չըներ. վերջապէս ծերունին կստիպուի համակերպիլ առժամաբար այդ դժոխքի հրեշ անգութ վաշխառուի չար կամացը գէթ մնացեալ 30 լիրան ձեռք անցունելու և եղբօր տղային հետ հայրենիք վերադառնալու, բայց մեր ասլրատ փոլխաճին միեւնոյն անխղճութեամբ կը պատասխանէ դարձեալ, «Է՛հ ես ի՞նչ գիտնամ այս վեց եօթ ամսուան մէջ ձեր տունը տեղը փոլոս մոլոս չեն առած, կայնէ գրեմ երկիր աղէկ մը հասկընամ սօնրա տամ դքու 30 ոսկին»։ Ծերունի Էլօն ծայրայեղ չուառութեան մէջ էր այլեւս. ի՞նչ ընէ խեղճը. կը դիմէ Իզմիրի մէջ պատուաւոր վաճառականներէն Ա. Ա. Էֆէնտիին և անոր ազդեցիկ միջամտութիւնը կը խնդրէ, Ա. Էֆէնտին կորոշէ հարկ եղածը ընել ի սէր խեղճուկ պանդուխտին, և վաշխառուն իր ներկայութեան կը կանչէ. հիմայ աղուէսը առիւծին առջեւն է, բայց աղուէսը միշտ աղուէս է, ու ամեն պարագայի յարմարիլ գիտնալով կը քծնի Ա. Էֆ. ի ոտքին և կը խնդրէ ներել իրեն մինչեւ Իզմիրի շրջակայքը գտնուող պանդուխտներուն իր առնելիքները գանձէ ու բերելով վճարէ ծերունիին հաշիւը. վեհանձն սիրտը միշտ ներել սովրած է. Ա. Էֆէնտին կը համոզուի և թոյլ կուտայ որ վաշխառուն 15 օրին ստակները գանձէ և շուտով վերադառնայ իր խոստումը կատարելու, հակառակ պարագային՝ կառավարութեան պիտի հաղորդէ խնդրութիւնը։ Մեր խորամանկ վաշխառուն լաւ համոզուած ըլլալով թէ այլեւս ազատուելիք չունի՝ գաղտուկէն կը խուճապէ ու միեւնոյն օրը նաւ կը նստի 15 աւուր պայմանաժամը կը լրանար՝ երբ մեր վաշխառուն իր հանգիստը կը փայլէր Մշոյ մէջ իր տան մէկ անկիւնը ոտքերը պարզած կակուղ անկողնոյ վրայ, և իր առջեւ դիզած ոսկիի և արծաթի դունդերը ապշած կը դիտէր ճիշտ խոսլոտ արծիւի մը պէս որ իւր յաղթական աւարներով կը դառնայ անտառի ծայրերէն երբ արիւնոտ ճանկերը լեփ լեցուն են մանրիկ թռչնոց ճագուկներու յօշոտուած կտորներով։ Մեր խեղճուկ ծերունի Էլօն, լքեալ և անյոյս կացութեան մէջ՝ գլուխը (դրամագլուխը չհասկնաք) առած կը հեռանայ իրեն եղբօրորդւոյն հետ։ Հիմայ Պուլկարիոյ կողմն է կ'ըսեն. ժամանակ մը տեղւոյն հայ գաղթականներու հետ նպաստներ ընդունելով ապրեր է. որու ցաւէն կը մեռնի եղբօր տղան զոր իր ձեռքով օտար հողին կը յանձնէ. հայրենիքէն ալ թուղթեր կուգան ծերունի Էլօին թէ իր եղբայրները եղածները յսելով շատ խեղճութեան մէջ մեռած են, մինակ իր ամուսինը ու այդչափ երկար տարիներ սպասեց ու վինքը չգտաւ՝ հիմա բուի մը պէս կողբայ աւերակ տան վրայ ու գերեզմանի վերջին հանգստեան կըսպասէ հողի տանջանքներով։ Քա՛նի նահապետական գերդաստաններ տապալեցան այսպէս, որոց տխուր հետքերու իրական կեանքն ու պատկերը կրնանք կարդալ անգութ վաշխառուներու տոմարաց մէջ։ ԳԱՐԵԳԻՆ

ՄՈՒՇԻ ՎԱՆՔԵՐԸ

Բ.

Անցեալը ներկային յուշարարն է. խըրատուինք անկէ՝ վանական բարեկարգութիւնները հաստատելով լուրջ հիմերու վրայ։ Ո՛վ չխոստովանիր թէ՝ ընդհանուր կերպով՝ վանական հոգեւոր իշխանութիւնը կը յանձնուէր, կը վստահուէր այնպիսի ապիկար ձեռքերու, որք իրենց կոչումէն չէին հասկնար, ու չէին կրնար, կամ չէին ուզեր վանազանութիւն դնել բարիին ու չարին, յարին և օգտակարին՝ շինելուն և քանդելուն մէջ։ Այնպիսիներու բոլոր հոգը, բոլոր ուշադրութիւնն նուիրուած էր միայն ու միայն իրենց պաշտօնին, մասնաւոր դահուն և անձնական հանգստին։ Երբէք այս սորին նպատակէ՛ն անդին չէին անցնիր։ Կուսակցութիւնները, վէճեր և անհամաձայնութիւններ մեծագոյն մասամբ միեւնոյն նպատակաւ տեղի կունենային, ու շահասիրական հօսանքին մէջ կը խեղդէին գովելի, բարի և օգտակար առաջարկներ ու նպատակներ։

Ի դէպ է ըսել թէ՝ պատրիարքական իշխանութիւնն ալ հարկ եղած թափով իւր միջամտութիւններն ի գործ չդրաւ, վանական ամէն վէճերու և անհամաձայնութեանց մէջ՝ միշտ՝ [illegible] կապելու քաղաքականութեան հետեւելով՝ մինչդեռ կը յուսար հոգեւոր-բարոյական ազդեցութեամբ սաստել մոլքերուն՝ և իրենց կրօնական կոչումներուն նշանակութիւնը կրկնելով՝ երեքնելով՝ կարգի, կանոնի և ուղղութեան բերել. դժբաղդաբար, այդ [illegible] միջոցները աւելի սաստ տուին շատերուն զեղծանելու, [illegible], [illegible] չակնածելու, Ազգ. հոգեւոր իշխանութեան ազդեցութիւնը՝ յորդէ ի սկըզբան կը պատկառէին ու կը քաշուէին, առ ոչինչ դրելու, ըսելով թէ՝ — «Պատրիարքարան ի՞նչ պիտի ընէ, շա՛տ շա՛տ, պաշտօնագիր մը պիտի գրէ, և երկու շաբաթէն կը մոռցուի» կըն։

Ուրե՞մն, — ուրեմն հարկաւոր է՝ անցեալը յիշելով՝ դրական կերպով սկսիլ. կարելի եղած սահմանին մէջ տալ վանքերուն ձեռնհաս, գործունեայ և բարեջան վանահայրեր՝ որոց պէտք է՝ ամէն վանական խնդրոյ մէջ՝ առաջնորդէ անաչառ ոգին, օժտել զանոնք կարող և բարեկիրթ միաբաններով, միշտ ընտրանօք և խղճմտութեամբ անուանելով ընծայացուները, եկեղեցական կարգապահութիւնն անխուսափելի նկատել տալ, ինչ որ վանական կեանքի զարդն է, և յօգուտ վանական հաստատութեան՝ ամէն ծառայութիւն՝ իրենց էական, անհրաժեշտ պարտաւորութիւնը լինի, և սպրկեշտ ու բարի կենցաղավարութիւնն ալ՝ իրենց փառքն ու մխիթարութիւնը։ Միջոցներ որոնուին հասոյթները շատցնելու և նոր, շահաւոր գործիքներով՝ շահագործելու անոնց ընդարձակ կալուածները. ու մտիկ կարեւոր բաժինն յատկացնել կրթութեան, զարգացման և յառաջդիմութեան, որով միայն պիտի ապահովուի զօրանայ՝ մենաստաններու բարգաւաճումն և կանոնաւոր մատակարարութիւնը։

Անով կրնան վտարուիլ կարգ մը հեգգ և անարժան պաշտօնեաներ, որք մտնելով այն տեղուանքը, կը խճողեն մենակեցութեան խաղաղ կեանքը, նկատելով զայն կերպ մը բաղդախնդրութիւն, որու մէջ կարելի ըլլայ փնտռել անձի հաճոյք, նիւթական շահ, հանգիստ են։

Երբ այս ողբալի և բարձի թողի վիճակի մէջ էին վանքերը, Մուշի մենաստաններն ալ՝ այդ ընդհանուր հոսանքին մատնուած՝ դրեթէ նոյն վիճակը կը ներկայէին, միայն Ս. Կարապետի մէջ կէս դարէ ի վեր՝ երբեմն երբեմն ջանքեր եղան իրաց կացութեան դարման տանելու, ու վարժարանը բարեկարգելու. ի՞նչ օգուտ որ հոգածութիւնները տեւական չկրցին ըլլալ, սկսեալ Զավարեան Կարապետ վարժապետէն և Ֆիլիքա Պօղոս պատուելիէն (Կ. Պոլսեցի) քանի քանի հեղ իբր թէ ուղղութեան ենթարկուեցաւ վարժարանը, սակայն այդ ձեռնարկութիւններն աւաղ նման կը սկսէին, և կընդհատուէին ապարդիւն կերպով։ Այս հոգածութիւններն մինչեւ վերջերս կրկնուեցան՝ ամէն տեղ ալ նոյն անմխիթարական վախճանն ունենալով։ Ուրիշ առթիւ՝ ընդարձակ պիտի գրեմ այդ շրջանին վրայ, որը՝ կըյուսամ ընթերցողաց հետաքրքրական պիտի ըլլայ։

Մուշի մէջ՝ հին ժամանակներում բազմաթիւ և նշանաւոր մենաստաններ կային, այդ խոպան վանքերէն ուխտատեղի են այժմ Ս. Սահակ Պարթեւի եկեղեցին, Աթանագինէի վանքը, Հացեկի Ս. Մեսրոպ եկեղեցին, Խնուսի Մժնկերտ—Ս. Կարապետ, Կարմիր եկեղեցի են։

Իսկ քիչ շատ շէն և միաբանութիւն ունեցող վանքերն են հետեւեալք.

1. Ս. Կարապետի կամ Գլակայ վանք.
2. Ս. Յովհաննու կմ. Եղրդուտի վանք.
3. Ս. Առաքելոց կմ. Թրգմ.չաց վանք.
4. Մատնավանք.
5. Բրնաշէնի Ս. Աղբերիկ.
6. Սասունի Մ. Մաշին Առաքելոց.
7. Կոբայ—Պուլանըգի Ս. Դանիել։

Մեր այն մենաստաններուն մէջ, մատենագրական և գրականական ծառայութիւններու ամենէն նշանաւոր և արդիւնաւորն եղած է թարգմանիչներու համեստ և գեղեցիկ վանքը։ Բազմաթիւ ձեռագիր մատեաններու՝ զանազան դարաններու մէջ հանգչելով՝ մեր թշուառ յիշատակները կապացուցանեն զայս։

Երբ՝ ընդհանուր հայեացքով՝ աչքի առջեւ կը բերենք դարեւոր ձեռագիրներու ահագին վանդուածները, և անոնց պատրաստութեան համար թափուած անդընահատելի եւ հսկայ աշխատութիւնները՝ կը տեսնենք ու կը հաւատանք թէ՝ նախնիք վանքերու մէջ ծոյլեր, հեղգեր չէին, այլ մեծաւ մասամբ մեղուաջան մշակներ, որք ոչ միայն ուսման, գիտութեան անյագ

ճաշակ կը տածէին, այլ սիրահար էին գեղարուեստի և յառաջդիմութեան. այն համեմատութեամբ, ինչ որ կարելի էր սպասել անձուկ և խաւար դարերու մէջ։ Առէք դեղանկար և անեղծագիր մագաղաթ մը, քրքրեցէք զայն, և պիտի գնահատէք՝ սպասուածէն աւելի, և առիթ պիտի ունենաք գանգատելու այն վճռին դէմ, զոր մեր ծանօթ գրագէտներէն մին կարձակէր մենաստաններու և անոնց հիմնադիրներու դէմ՝ ըսելով թէ՝— «Որդիք եմք այն հարց, որք շինեցին վանքեր, մենաստաններ, ծուլանոց և հեղգանոց մը ընելով զանոնք աշխատութենէ փախչողներուն...»

Ո՛վ մխտեց թէ՝ ծոյլեր, հեղգեր չկան, ո՛վ չմոռնաքեր վանօրէից արդի աւուր վիճակին վրայ, սակայն՝ այդ վերաբերութենով կրնա՞ն մեղաւոր ըլլալ հիմնադիրներ ու շէնքերը։ Մեր ազնիւ գրագէտները նոցկանք արտայայտելով միմիակ՝ անցնելու չեն, թող հաճին ծանրանալ, անընդհատ կերպով՝ և մատերնին վէրքին դրած դարմանը առաջարկել մեր մամուլի միջոցաւ, որի ներգործութիւնը բարերար արդիւնք պիտի ունենայ հետզհետէ։ Այո՛, հարուածենք վեղծումները, ու միեւնոյն ժամանակ՝ կորովի ջանքերով հետամտինք վանքերու բարեկարգութեանը։ Այս է ամենուս պարտքը, և այս է արդարութիւնը։

ԳԵՂԱՄ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԻՏԱԼԻԱ. — Մ. տի Ռուտինիի կառավարութիւնը չարժուն հարստութեան վրայ տուրք մը դրած էր։ Ամբողջ Իտալիոյ մէջ անկարգութիւններ ծագեցան այս մասին, վասնզի այս տուրքը կը ծանրանար ամէն դասակարգի վրայ, բնականաբար քիչ մը աւելի հարուստները կը կրէին ծանրութիւնը։ Սակայն դժգոհութիւնը ընդհանուր էր, քանի որ ամէն մարդու եկամուտը կըրնար աւելնալ ժամանակին հետ, և նոր տուրքին բեռը կրել։ Ժողովրդային դժգոհութիւնը իր ազդեցութիւնն ըրաւ կառավարութեան վրայ։ Հռոմի անկարգութիւնները իրենց արդիւնքն ունեցան։ Ելմտից նախարար Մ. Պրանքա շրջաբերական մը ղրկեց հարկահաւաքներուն, հրամայելով անոնց հարկ եղած սրբագրութիւններն ընել այն տուրքի ցուցակներուն մէջ և հաստատել թէ տրոց աճումը կը համապատասխանէ՞ իրօք տուրք վճարողին եկամուտին յաւելման։ Այս շրջաբերականը անշուշտ շատ բան պիտի ընէ ընդհանուր զայրոյթը մեղմելու համար։ Բայց պէտք է խոստովանիլ, կըսէ Թան, թէ Իտալիոյ վարչական եղանակները և հարկահաւաքութեան մեթոտները ցաւալի են։ Արդի կառավարութիւնը իրաւունք ունի ծանօթ սխալմունքները ուղղելու. թերեւս աւելի աղէկ կըլլար որ իր նախորդները այդպէս չարաչար զեղծումներ չգործէին և ելմտից հաւասարակշռութիւնը մասնաւորապէս եկամուտներուն վրայ ի գործ դրուած դրակոնեան հաշուաքննութեան մէջ չփնտռէին։ Այս տուրքին պատմութիւնը իրագիտութեան դաս մ'է որ Իտալիոյ սահմանագլխէն դուրս ևս հետաքրքրութիւն կարթնցնէ։ Ցայտնի է թէ չարժուն հարստութեան վրայ դրուած տուրքը արտասովոր կերպով զեղծումներ գործել կուտայ, անարդարութիւններ և հաւաքքննական կերպեր առաջ կը բերէ։ Մ. Պրանքայի շրջաբերականը, որ խոստովանութիւն մ'է, բաւականաչափ բարենորոգում չէ։ Տուրք վճարողներէն շատերը այդ շրջաբերականէն ուժ պիտի առնեն կռուելու համար տուրքի մը դէմ, որուն հարստահարիչ նկարագիրը հրապարակաւ կը հաստատէ ելմտից նախարարը։

Արդէն մէկէ աւելի ախտանիշեր կը ցուցնեն թէ մօտաւոր ապագայի մը մէջ տրոց բարենորոգման գետնին վրայ պիտի մղուին իտալական քաղաքական կռիւները։ Արդէն միշտ այսպէս եղած է, պէտք է արկածախնդիր քաղաքականութեան մը հաշուեկշիռն ընել լմցնել։

ՖՐԱՆՍԱ. — Արմատական կուսակցութեան պետ Մ. Պուրժուա Շալոնի մէջ քաղաքական մեծ ճառ մ'արտասանեց, որուն համառօտութիւնը տուաւ մեզ հեռագիրը։ Նոյն քաղաքին հանրապետական ընկերութիւնն էր որ ի պատիւ Մ. Պուրժուայի հացկերոյթ մը կուտար 500 հոգիներու, որոնց կը նախագահէր արմատական պետը, իր աջ կողմն ունենալով Շալոնի քաղաքապետը և ձախ կողմը Մ. Իպպոլիտ Ֆոռ, նախկին երեսփոխան մը։ Իր դիմաց կը գտնուէր ընկերութեան նախագահ Մ. Շամպիոն։ Շատ մը բաժակաճառեր արտասանուեցան. ի վերջոյ Մ. Լէոն Պուրժուա շնորհակալ եղաւ այս ռամկավարական պատկառելի ցոյցը կազմակերպողներուն. շնորհակալութիւն յայտնեց նաև խորհրդարանին քանի մը անդամներուն որոնք հաճած էին իրեն ընկերանալ։ Ցետոյ նախորդ նախարարապետը կը յայտարարէ թէ ներքին քաղաքականութեան վրայ իր զգացումը ճանչցնելէ առաջ, կը փափաքի Ֆրանսայի արտաքին կացութեան վրայ խօսիլ. «Արտաքին տեսակէտով, ըսաւ, երկու դէպքեր նշանաւոր ըրին այս վերջին ամիսները։ Մին Արևելքի մէջ հաշտութեան նախնական պայմաններուն ստորագրութիւնն է։ Այս խնդրին մէջ ի՞նչ եղաւ եւրոպական դիւանագիտութեան ազդեցութեան արդիւնքը. Ֆրանսա ի՞նչ դեր կատարեց եւրոպական ներդաշնակութեան մէջ։ Միւս իրողութիւնը, աւելցուց Մ. Պուրժուա, ներկայ է ամէն միտքերու։ Նէվա-Սէն-Բէն բառը, որ արդէն գրեթէ երեք տարիէ ի վեր արտասանուած էր Ֆրանսական խորհրդարանին բեմէն, հանդիսաւորապէս կրկնուեցաւ Մ. Բէդրսպուրկի մէջ Զարին և Հանրապետութեան Նախագահին կողմէ, և բովանդակ երկիրը խոր խնդութիւն զգաց այսպէս նուիրագործուած և կնքուած տեսնելով համաձայնութիւն մը, որուն վրայ դրած էին իրենց յոյսերը բոլոր հայրենասէրները, իրաւունքի և արդարութեան դատին բոլոր հաւատարիմ սրտերը։ Պահ մը սակայն խորհեցան այս ալգային դէպքը ներքին քաղաքականութեան իբրև փաստ գործածել։» Մ. Լէոն Պուրժուա յետոյ կսկսի խօսիլ Ֆրանսայի ներքին քաղաքականութեան վրայ։ Կըսէ թէ երկրին ներքին տեսարանը նուազ մխիթարական է։

ԾԵՐԱԳԻՐ

ՎԻԷՆՆԱ 20 Հոկտ. — Խորհրդարանը 141ի դէմ 161 ձայնով ընդունեց Տր. Հէբոլտի առաջարկութիւնը ամբաստանութեան ենթարկելու համար Պատէնի կոմսը 1897 յունիս 2ի հրամանագրին պատճառաւ։ Նիստը փակուեցաւ երեկոյեան ժամը 9ին 10 ժամ տեւելէ վերջ։

ՎԻՍՊԱՏ. — Զարը և Հէսի մեծ դուքսը կէս օրէ վերջ հոս եկան։ Վիլհէլմ կայսրը և Շոմպուրկ-Լիբբէ իշխանը ընդունեցին զիրենք։ Երկու կայսրերը սիրով համբուրեցին զիրար, և ամբոխի խանդավառ աղաղակներուն մէջ դղեակ գացին ուր նախաճաշ մը տրուեցաւ։ Ժամ մը կենալէ վերջ Զարն ու Հէսի մեծ դուքսը դարձեալ Տարմշդատ մեկնեցան, Վիլհէլմ կայսր մինչեւ կայարան ընկերացաւ անոնց։ Զարը ամենամեծ մտերմութեամբ հրաժեշտ առաւ կայսրէն։ Վիլհէլմ կայսրը, կայսրուհին, և իրենց երեք զաւակները Քրոնպէրկ մեկնեցան։ Վիլհէլմ կայսրը վաղը պիտի մեկնի Քարլսրուհէ, Տարմշդատ և յետոյ Բոցտամ։

ՊԷԼԿՐԱՏ. — Ահա վաւերական տեղեկութիւններ նախարարական տագնապին պատճառին և ընթացքին վրայ։ Թագաւորը իր հասնելէն անմիջապէս վերջը տեսակցութիւն մ'ունեցաւ նախարարներուն հետ։ Անկէ հետեւեցաւ թէ ելմտական, զինուորական և քաղաքական գործոց նկատմամբ դահլիճին և վեհապետին միջև գտնուած կարծեաց տարբերութիւնը փոխանակ նուազելու, աւելի շեշտուած էր թագաւորին բացակայութեան միջոցին, մանաւանդ որ դահլիճը անմիջապէս Սահմանադրութեան վերաքննութեան խնդիրը յուզել կուզէր։ Թագաւորը սա՛ կարծիքն ունի թէ Սերպիա պէտք է նախ օգուտ քաղէ արդի հանդարտութենէն և Արևելքի հաւանականաբար երկարատեւ խաղաղութենէն, վերականգնելու համար իր գանձային վիճակը խնայողական կարգերու վրայ, գործադրելով իր միջազգային խոստումները։ Մ. Սիմիչ այս տեսակցութեններէն վերջ տուաւ ամբողջ դահլիճին հրաժարականը՝ զոր թագաւորն ընդունեց։ Քանի մը օրէն տագնապին լուծումը կարելի պիտի ըլլայ։ Պէլկրատ կսպասուի Կ. Պոլսոյ սերպիական դեսպանը որ Քարլսպատ կը գտնուի, և որուն կը փափաքի յանձնել թագաւորը նոր դահլիճին կազմութիւնը։

ՊԱՐՉԷԼՈՆԱ. — Պարչէլոնայի բանտին մէջ առանց դատաստանի բանտարկուած բոլոր անհատները ազատ արձակուեցան։

ՃԷՆՈՎԱ. — Պրեզիլիա երթալու համար Ճէնովայէն ճամբայ ելնող 600 գաղթականներ թունաւորուեցան պղնձէ ամաններու մէջ պատրաստուած ուտելիք կերած ըլլալով։

Ս. ՊԷՏՐՍՊՈՒՐԿ. — Կառավարութեան կողմէ Օխոթսքի ծովուն եզերքները խուզարկելու համար ղրկուած յանձնախումբը 12 նոր ոսկեբեր հանքեր գտած է Արմիչ, Նեմամա և Լոթարա գետակներուն երկայնքը։

ՄԱՏՐԻՏ. — Մ. Սակասթայի առողջական վիճակը մեծապէս բարւոքած է։ Նախարարապետը այսօր կրցաւ ներկայ գտնուիլ նախարարաց ժողովին։

ՊԱՐԻԶ. — Այսօր Բարիզի մէջ պիտի սկսին Նիկէրի Ֆրանքօ-անգլիական ստացուածոց սահմանները գծելու համար բանակցութիւնները։

—Իտալիոյ գինիներուն հունձքը այս տարի 45 միլիոն հեկտոլիտր է. անցեալ տարի 28 միլիոն էր միայն։

—Այսօր գաղթականութեանց պաշտօնատունը եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Մատակասգարի Սաքալաւները մեծ թուով Զիրինիպինայի զինուորական կայանին վրայ յարձակեցան։ Շատ զինուորներ և երեք սպաներ սպաննուեցան։

ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ

Սելանիկ 18 հոկտ.— Սահմանագծելու ճշգրող յանձնաժողովին պաշտօնեաները Սէրֆիճէ չոգենաւով Վոլօ ուղեւորեցան։

—Անցեալ օր Յունաստանի միջազգային գոնթռոլի յանձնաժողովին Անգլիացի և Գերմանացի անդամները Արտաքին գործոց նախարար Մ. Սքուզէսի այցելելով հին պարտքերու խնդրին կարգադրութեան համար բանակցութիւններ կատարեցին։

Յանձնաժողովին միւս անդամները Աթէնք հասնելուն պէս Յունաստանի հին պարտքերու մասին ծրագիր մը պատրաստելով երեսփոխանական ժողովին պիտի հաղորդեն։

—Յունաստանի գոնթռոլի յանձնաժողովը մինչեւ որ չկազմուի, Եւրոպացի դրամատէրները Յունաստանի փոխ դրամ չպիտի տան։

Ռուսիա և Ֆրանսա Լորտ Սալիզպըրիի առաջարկը ընդունած չըլլալով, պէտք չէ յուսալ թէ մեծ տէրութիւնները պիտի երաշխաւորեն Յունաստանի փոխառութիւնը։

—Եւրոպայի Օսմ. դեսպանները Բ. Դրան մէկմէկ տեղեկագիր ղրկելով յայտնած են թէ եւրոպական բոլոր մեծ տէրութիւնները հիմա Կրետէի խնդրով կը զբաղին։

—Աժանս Հավաս հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ Միջազգային գոնթռոլին կանոնագրութեան հիմնական պայմաններուն մասին, որ սակայն չեն հրատարակուած տակաւին։

«Յոյն կառավարութիւնը երկին հասոյթներուն վրայ որ և է իրաւունք չպիտի ունենայ։ Մեծ տէրութիւններէն իւրաքանչիւրը գոնթռոլի յանձնաժողովին մէջ մէկ ներկայացուցիչ պիտի ղրկեն և Յունաստանի թագաւորը ուզելով պայմանաժամի մը մէջ այդ ներկայացուցիչներուն պաշտօնը պիտի վաւերացնէ։ Եթէ այդ պայմանաժամին մէջ չվաւերացնէ, ներկայացուցիչներուն պաշտօնը ինքնին վաւերացուած պիտի համարուի։

Գոնթռոլի յանձնաժողովը պիտի գումարուի փոխնի փոխ վեց տէրութեանց ներկայացուցիչներէն մէկին նախագահութեամբ։ Յանձնաժողովին կանոնագրութիւնը ներկայացուցիչներուն կողմէ պիտի պատրաստուի։ Անոնց ամսաթոշակները և յանձնաժողովին միւս պաշտօնեաներուն բոլոր ծախքերը Յոյն կառավարութիւնը պիտի վճարէ։

Իւրաքանչիւր ներկայացուցիչ հինգ տարի պիտի պաշտօնավարէ, բայց այդ պայմաժամէն յետոյ կրնայ վերընտրուիլ։

Յանձնաժողովին պաշտօնեաներու ընտրութիւնը կամ պաշտօնազրկութիւնը յանձնաժողովը, ինքը պիտի կատարէ։

Յանձնաժողովին դրամարկղներուն մէջ գտնուած գումարները անձեռնմխելի պիտի մնան և այդ գումարները յունական օրինագիրքերու տրամադրութեանց ենթակայ չպիտի ըլլան։ Յունաստանի մենաշնորհներու ընկերութիւնը ամբողջովին ելմտական յանձնաժողովին հպատակելով, իրեն դրամարկղներուն մէջ գտնուած բոլոր գումարները յանձնաժողովին պիտի տայ։

Այս սկզբունքներուն հակառակող ամէն օրէնք ջնջուած և անզօր պիտի նկատուի։

Յունաստանի և ոչ մէկ գանձը իրաւունք չպիտի ունենայ օտար երկիր ոսկի դրամ ղրկելու համար իր հասոյթները ոսկի և կամ հնչուն դրամի վերածել. այս գործողութիւնը միմիայն գոնթռոլի յանձնաժողովը պիտի կրնայ կատարել։

Բաժնետէրներու ընկերութեան դրոշմաթուղթերը ջնջուած պիտի նկատուին և գտնուածներն ալ մինչեւ երեք ամիս պիտի նորոգուին։

—Կեղծ դրոշմաթուղթ պատրաստողներու համար, դրամանենգներու սահմանուածին պէս օրինական պատիժ մը պիտի որոշուի։

—Մաքսատանց և Բէժիի հասոյթներուն աւելորդը, մինչեւ ցարդ կանոնաւոր վիճակի չը վերածուած կառավարութեան պարտամուրհակները վճարելու համար, ելմտական գործոց նախարարութեան պիտի տրուի, բայց երբ սա յետաձգէ իր այդ վճարումները գոնթռոլի յանձնաժողովը վար պիտի դնէ այդ աւելցած հասոյթն ալ։ Այսինչ մաքսատան հասոյթները այնինչ մաքսատան բացերը գոցելու չպիտի կրնան գործածուիլ։

Եթէ կառավարութեան և յանձնաժողովին միջեւ վէճեր ծագին, վեց պետութեանց կողմէ ընտրուած և երեք օրէնսգէտ անձերէ կազմուած իրաւարար ատեան մը պիտի կարգադրէ այդ վէճը։

Եթէ այդ ատեանին որոշումները անվերաքննելի ըլլան, դատական բոլոր ծախքերը կառավարութիւնը պիտի վճարէ։

Իսկ գոնթռոլի յանձնաժողովին և մենաշնորհներու ընկերութեան միջեւ եթէ վէճ մը ծագի, Պելճիքայի թագաւորը և Զուիցերիոյ Հանրապետութեան նախագահը իրաւարար պիտի ըլլան։

Յանձնաժողովին անդամները, որ ներկայ պիտի գտնուին մենաշնորհներու ընկերութեան ժողովներուն, վէթօի (կարգիլիմ) իրաւունքը պիտի ունենան ժողովին կողմէ տրուած որոշումներուն դէմ. վէթօյով մերժուած որոշումները գործադրութեան չպիտի դրուին։

Գոնթռոլի յանձնաժողովին կազմութեան համար ծախսուած դրամին իբր հատուցում Յոյն կառավարութիւնը վեց պետութեանց իւրաքանչիւրին 60,000 ֆրանք պիտի վճարէ ոսկի դրամ։

Յանձնաժողովը պիտի գոյութիւն ունենայ մինչեւ այն ատեն երբ Յունաստանի պարտքերը ամբողջովին վճարուին։

Այս կանոնագրութիւն մէկ տարուան համար միայն գործադրելի պիտի ըլլայ, եթէ տարիէն յետոյ բարեփոխումներ հարկ ըլլայ ներմուծել, ելմտական միջազգային յանձնաժողով մը պիտի կազմուի այդ բարեփոխումներով զբաղելու համար և Յոյն կառավարութիւնը այդ յանձնաժողովին մէջ ներկայացուցիչ մը պիտի ունենայ։

Յոյն կառավարութիւնը եթէ ուզէ մաքսատանց հաւաքիչներու և կամ արհեստաւորներու հետ պայմանագրութիւններ կնքել, այդ բոլոր պայմանագրութիւնները գոնթռոլի յանձնաժողովին բովէն պիտի անցնին։

Օտար երկիրներու մէջ վճարման կեդրոն պիտի ըլլան Լոնտոն, Բարիզ, Պէրլին և Ֆրանքֆորթ քաղաքները։ Այդ կեդրոններուն հետ բոլոր յարաբերութեանց միջնորդը գոնթռոլի յանձնաժողովը պիտի ըլլայ։

Պանքային յանձնառուչէքը 100ին 1/2 պիտի ըլլայ անփոփոխ։

—Հաննէի խալամ երեւելիները և հրեայ հասարակութեան մեծ մասը խնդրած են ծովակալներէն որ Կրետէի խնդրին բանակցութեանց միջոցին, շփոթութեանց առթիւ պատճառուած վնասներու հատուցումն ալ բանակցութեանց առարկայ ըլլայ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ՊԱՐԶ ՕՐԱՑՈՅՑ

1898 տարւոյ

Յօրինեալ է Մաթէոս Ցոխէճեանէ

Սեփհականութիւն Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցի

Տպագրութիւն Սարըեան

Նախկին Պաղտատլեան Տպարան

Գին 1 ղուրուշ

Ս. Փրկչեան Ազգային Հիւանդանոցիս սեպհականութիւնն եղող սոյն օրացոյցն այս տարի ժամանակէն առաջ հրապարակ հանուած է ընտիր թղթի վրայ մաքուր տպագրութեամբ, որպէս զի Արգոյ Հասարակութիւնն մանաւանդ հեռաւոր գաւառաց ազգայինք կարենան ժամանակին պատրաստ ունենալ զայն։ Ընդարձակն ևս քիչ օրէն պիտի հրատարակուի ճոխ պարունակութեամբ։

Հոգաբարձութիւնս մեծ յոյս ունի որ Պատուարժան Հասարակութեան ամեն մի անհատ նկատողութեան առնելով Հիւանդանոցիս նիւթական և դրամական ներկայ կացութիւնն ու պատսպարելոց հազարէ աւելի ստուար թիւն, պիտի փափաքի նուէր մը ընել նոյն հաստատութեան գոնէ մէկ մէկ հատ Օրացոյց գնելով։

Ազգայինք կարող են մէկ Օրացոյցի գնով նշանաւոր նպաստ մ'ըրած ըլլալ, երբ իւրաքանչիւր ոք փութայ այդ փոքրիկ նուէրը զանց չընել։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԼՈՒՐԵՐ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը երէկ Ազգ. Պատրիարքարան երթալէ առաջ Գում-Գաբուի և Եէնի-Գաբուի Ազգ. երկսեռ վարժարաններն այցելեց։

Տէօռթ-Աղաճի այցելու հովիւ Տ. Դաւիթ քահանայ Տէր-Աւետիսեան, որ քանի մը տարիներէ ի վեր կը հովուէր տեղւոյն պանդուխտ և գաղթական Հայերն, այս անգամ իր և ընտանեացը հիւանդութեան պատճառաւ հրաժարած և Պոլիս եկած է։

Արդէն վաղուց գիտէինք թէ Մայր վարժարանի մէջ տարիներէ ի վեր բարոյական կրթութիւն ըսուած բանը կը փայլէր իր բացարձակ բացակայութեամբը։

Այս անգամ Նորընտիր Թաղ. Խորհուրդը Թաղեցւոց աչքին փոշի փչելու համար տեսուչ կարգեց վարժարանին տեմիրպաշ ուսուցիչներուն վրայ նոյն ինքն այդ ուսուցիչները, որպէս զի իրենք իրենց վրայ հսկելով, իրենց այսքան տարիներու ապարդիւն պաշտօնավարութիւնը այսուհետեւ արդիւնաւոր գործեն, բայց ահա այս աչքակապութենէն յետոյ ալ նոյն անբարեկիրթ վիճակը կը տեսնուի աշակերտաց վրայ, ինչպէս ասկէ առաջ։ Դեռ անցեալ օր մեր աչքով ականատես եղանք փողոցին մէջ նոյն աշակերտաց խայտառակութիւններուն, իրենց երեկոյեան արձակուրդի միջոցին։

Մայր վարժարանի ողբալի վիճակն ամէն անգամ մեր աչքին առջեւ բերելով, միշտ ցաւ զգացած ենք այսքան երկայն տարիներէ ի վեր ծախսուած գումարներուն և մանաւանդ տղայոց ի զուր վատնած թանկագին ժամանակին համար։

Սրբազան Պատրիարք Հօր լուրջ նկատառման կը յանձնենք Մայր վարժարանի թէ ուսումնական և թէ բարեկրթութեան տեսակէտով ներկայացուած ողբալի վիճակը որուն անշուշտ իւր երէկի այցելութեան միջոցին ականատես ըլլալով հարկ եղած հրամաններն պիտի տայ, որպէս զի Մայր վարժարանը իւր անուան համապատասխան վիճակ մը ունենայ։

Սսոյ միաբաններէն Տէր. Ներսէս Վ. Դանիէլեան Սրբազան Պատրիարք Հօր գթութիւն մը ներկայացնելով Իսքէնտէրունի և Անտիոքայ այլ և այլ գիւղօրէից աղքատիկ մանկանց համար դասական գրքեր և պիտոյք ղրկուիլն խնդրած է. Նորին Սրբազնութիւնը յղած է զայն Ուսումն. Խորհրդոյ յանձնարարելու համար Գրենական Յանձնաժողովոյ ի տնօրինութիւն պարտ ու պատշաճի։

Հիւանդանոցի հրաժարեալ հոգաբարձութեան անդամներէն Տիգրան Մոմճեան եւ Գրիգոր Էվրէնեան էֆ.ները երէկ Ս. Պատրիարք Հօր ներկայանալով մէկ ժամէ աւելի տեսակցեցան Նորին Սրբազնութեան հետ։

Ս. Պատրիարք Հօր ներկայացան նաեւ Գումգափուի Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ բարեխնամ քարոզիչ Գեր. Տ. Եղնիկ եպիսկոպոս Ապահունի և Էնկիւրիի նախորդ Առաջն. Տեղապահ Տ. Եղիշէ Ծ. Վ. Գալֆաեան։

Մաքրիգիւղէն հետեւեալը կը գրեն մեզ.

Մաքրիգիւղի թաղեցիք մեծ ուրախութեան և գոհունակութեան մէջ են, տեսնելով վերջապէս որ Թաղ. Խորհուրդը նոր զանգակատան մը վերաշինութեան ձեռնարկած է, որուն հիմերը դրուած ըլլալով արդէն յուսանք թէ քիչ օրէն կը լմննայ։

Բայց արդեօք թաղեցին ո՞ր ատենան երախտապարտ և գոհ պիտի ըլլար երբ տեսնար թէ Թաղ. Խորհուրդը ձեռնարկած է նաեւ պատրաստել առաջնորդարան

մը, կամ քարոզիչի շնորհքով սենեակ մը որմէ ղուրկ է գժտագգաբար Մաքրիգիւղի պէս քիչ շատ բարեկեցիկ թաղ մը։

* * *

Դպրոց դասի մէկ քանի հրաժարեալ անդամներ պատիւ ունին «Թուէն»ին մէջ կամ աղքին անդին ծանուցանելու թէ դպրոց դասին մէջ նորանոր խռովութիւններ ծագած են, բայց իրականութիւնը սա է որ ի բաց առեալ վերոյիշեալ երկու գպիրները, միացեալները ամեն կիրակի մեծ սիրով իրենց պաշտօնը կը կատարեն։

Կը խրատենք վերոյիշեալ երկու դպիրներուն որ քիչ մը լաւ գիտնան. չվայլեր որ այս կամ այն սրճարանը, այս կամ այն «Թուէն»ին մէջ խել մը անշնորհ բաներ և իրենց պատիւ չբերող խօսքեր արտասանեն, այնպիսի երաժիշտ դասատուի մը համար որմէ թէ Թաղ. խորհուրդը և թէ թաղեցին գոհ են և որոց ամսականին վրայ կարևոր յաւելում մը ևս ընել խոստացուած է։

* * *

Մանչ և աղջիկ խառն նստելու մէթոտը կը շարունակուի տակաւին վարժարանին մէջ և հակայաքայլ յառաջդիմութեան մէջ է. այս մասին մեծ պահպանողականութիւն կը տիրէ հոգաբարձութեան մէջ, մեր խելքը չի հասնիր թէ ինչ մանկավարժական սկզբունքներով և փաստերով այս մարդիկ կը շարունակեն անտարբեր մնալ, երբ ամբողջ թաղեցի մ'է որ կը հակառակի այս դրութեան դէմ։

Կարծեմ յետազայ, երկու դպրոցական պզտիկ տղոց մէջ տեղի ունեցած խօսակցութիւնը կրնայ կլորիկ գաղափար մը կազմել տալ սիրելի ընթերցողաց։

«Նշա՛ն ծօ՛, ես արդէն աս դպրոցը չի պիտի երթամ։

«Ինչո՞ւ այէ՛։

«Է՛ ի՞նչ ընեմ, ինծի Վարդուկին քով կը նստեցնէ կոր Միսսին, Վարդուկն ալ վրաս միսս կը կանչէ կոր, անկէց կը պօռամ կոր նէ Միսսին ինծի կը ծեծէ կոր...

«Շունչանո՛րդտին...

«Է՛յ ո՞ր դպրոցը պիտի երթաս։

«Ֆու՛րներուն...»

Ուրիշ օրինակ մ'ալ.

Զբօսանքի ժամանակ երեք աղջիկ վարժապետին վրայ վազելով.

Միսսի՛, միսսի՛։

Ի՞նչ է ան աղջիկ։

Սա՛ երեք քարերէն ո՞րը կառնես Միսսիս։

Սա՛ կառնեմ...

Թա՛...՛ Վարդուհին կառնէ կոր...։

Զենք ուզեր երկնցնել, և չենք ալ կարծեր որ, աւելց աւելի դրական, աւելց աւելի շօշափելի փաստեր պէտք ըլլան համոզելու համար թէ, պէտք է ժամ առաջ բաժնելով վերջ դնել այսպիսի տեսարաններու և պատկերներու, թէպէտ ըլլան անոնք շատ հաճոյական և գրաւիչ երկայնամազ միսիններու կամ վարժապետներու...։

ՍՆԴԻԿ

Յ. Գ. Այս գիւղին մէջ գանձանակը բաց շրջագայեցնելու չափ անսահման վարկ ունի ամէն անհատ։

ՆՈՑՆ

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

Մաքսատանց վերատեսչութեան թղթակցութեանց դիւանին քարտուղարներէն Ահմէտ և եվրադի դիւանին քարտուղարներէն Պէհճէթ պէյերու Սալիսէի աստիճան տրուեցաւ։

Մրգեղէնի մաքսատան հաշուակալներէն Աքիֆ պէյի Բալիսի աստիճան տրուեցաւ։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ

Ցունական սահմանագլխին Բ. զօրաբաժնին Ա. կիսաբաժնին հրամանատար Հիւսնի փաշայի Ա. կարգի Մէճիտիյէ տրուեցաւ։

Չէթինէի օսմ. դեսպան Ֆէվզի փաշայի Բ. կարգի Մէճիտիյէ տրուեցաւ։

Գործարանատէր Նալեան էֆ.ի Դ. կարգի Օսմանիյէ տրուեցաւ։

Թուզ գաւառակին գայմագամ Սալիհ Սաադէ էֆ.ի Իմթիյազի արծաթ շքադրամը տրուեցաւ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՁԵՆՈՒՑՈՒՄ

Գերման կառավարութիւնը Այտընի կըսթական տեսուչ Նայիլի պէյի Կարմիր Արծիւ պատուանշանին Դ. աստիճանը շնորհած ըլլալով կայս. Իրատէ մը արտօնեց այդ պատուանշանին գործածութիւնը։

—Պուլկարիոյ կառավարութիւնը Ս. Աղէքսանդր պատուանշանին Գ. աստիճանը շնորհած է Էտիրնէի փոխ-կուսակալ Արիֆ փաշայի, Գ. աստիճանը՝ յիշեալին որդի Իսմայիլ պէյի և Էտիրնէի թաղապետական տեսուչ Ալաէտտին պէյի և նոյն պատուանշանին Ե. աստիճանը ուրիշ մէկ քանի անձերու։ Կայս. Իրատէ մը արտօնած է այդ պատուանշաններուն գործածութիւնը։

Իգտամ պատասխանելով Տէյլի-Նիւզի, որ գրած էր թէ Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ յարաբերութիւնները չափէն աւելի ձգտուած են, կըսէ թէ Պուլկարիա ներկայ կացութեան հանդէպ խելացի վարմունքի մը կը հետևի և հաւատարմաբար Վեհապետինև աւատապետին միջև յարաբերութիւնները չեն ձգտուած։

—Գերմանական դեսպան Մ. Սաուրմա Եէլչ, Պոլսէն պիտի մեկնի յառաջիկայ ամսուան կէսին։ Վիլհէլմ կայսեր ներկայանալէ յետոյ, դեսպանը պիտի ուղևորի իր նոր պաշտօնատեղին, Հռոմ։

Ումպէրթօ թագաւորը իր հաւանութիւնը յայտնած է Մ. Սաուրմա Եէլչի Հռոմի դեսպան կարգուելուն համար։

—Իգտամ, Սերպիոյ նախարարական տագնապին և նոր նախարարութեան կազմութեան Մ. Վլատան Ճորճէվիչի յանձնուելու հաւանականութեան վրայ խօսելով կըսէ.

Աղեքսանդր թագաւորը ասով կապացուցանէ թէ պէտք կը զգայ չափաւոր ընթացքի մը հետևելու և Թուրքիոյ հետ լաւ յարաբերութիւնները ամրապնդելու. Մ. Վլատան Ճորճէվիչ, որ երկար ատենէ ի վեր դեսպան է Պոլսոյ մէջ, փորձառու դիւանագէտ մըն է։ Իր քաղցրաբարոյութեամբ, կայս. կառավարութեան համակրութիւնն ու յարգանքը շահած է։ Թուրքիոյ բարեկամ քաղաքական անձնաւորութիւն մըն է Մ. Վլատան, կամ աւելի ճիշդ խօսելու համար դիւանագէտ մը որ շատ լաւ կը ճանչնայ թէ ո՞ւր կը կայանան իր երկրին իրական շահերը։

—Մոնիթէօռ կը գրէ թէ Անգլիական հաստատութիւն մը Սամոսի իշխանէն արտօնութիւն պիտի խնդրէ կղզիին բոլոր հանքերը շահագործելու։ Հանքային երկրաչափ ղրկուած է արդէն քննութիւններ կատարելու համար։ Հիմակու հիմա կապարախառն արծաթի և գայլախազի հանքերու համար արտօնութիւն պիտի ուզուի։

—Զորեքշաբթի օր Ցունաց Ամեն. Պատրիարքը Կայս. Պալատ գնաց ընկերակցութեամբ Մեծ Լօղօթէթ Արիսթարքի պէյի։ Վերադարձին Պատրիարքը երկար խօսակցութիւն մը ունեցաւ Լօղօթէթ պէյի հետ և ապա Սինօդը արտաքոյ կարգի նիստ մը գումարեց։ Մոնիթէօռ կը կարծէ գիտնալ թէ ժողովը զբաղած է Եանեայի թեմին եկեղեցական խնդիրներով։

—Իտալական դեսպան Մ. Բանսա և կինը յառաջիկայ ամսուն սկիզբները Պոլիս կը սպասուին։

—Հաշուակալութեանց ատենին նախագահ Հասան Ֆեհմի փաշայի ամսաթօշակը, որ էր 9,000 ղրշ. 18,000 ղրշ.ի բարձրացաւ։

—Սելանիկի իտալական հիւպատոսը իտալացի սպայի մը հետ մենամարտելու գացած է։ Իրեն կը փոխանորդէ Մ. Արթիւռ Սգանիկլիա։

—Կայս. Իրատէով, լուսանկարիչ Ապտուլլահ եղբայրներուն ամսաթօշակ յատկացուեցաւ։

—Ֆրանսական դեսպանատունը արտօնութիւն խնդրած է Բ. Դռնէն, Ատանայի գեր-հիւպատոսութեանց թարգմաններուն թիւը աւելցնելու համար։

—Օսմ. կառավարութիւնը իր ներկայացուցիչները պիտի ունենայ Պրիւքսէլ գումարուող արհեստաւորներու պաշտպան համաժողովին մէջ։

—Պարսկական դեսպան Միրզա Մահմուտ խան, երէկ Մեծ Կղզիէն Պոլսոյ դեսպանատունը փոխադրուեցաւ։

—Ըսած էինք թէ հեռագրական և թղթատարական տեսչութեան խորհրդական Էմիլ Լազուան էֆ. իր օգնականին, Րաիֆ պէյի հետ Տարտանէլ գացած էր ելեքտրական լապտերներ հաստատելու համար նեղուցին մէկ քանի կարևոր կէտերուն վրայ։ Երեքշաբթի օր այդ երկու պաշտօնեաները Ապտուլրահման և Մաջհար փաշաներուն և ուրիշ պաշտօնատարներու ընկերակցութեամբ եւրոպական եզերքը անցած են, բայց յարմար տեղ չգտնալով Տարտանէլ դարձած են նորէն։

—Մէարիֆի ժողովին անդամ Մահմուտ Համի էֆ. որ տարիէ մը ի վեր անկողնի կը ծառայէր, երեքշաբթի գիշեր մեռաւ Գըզըլ Թօփրագ, իր բնակարանին մէջ։

—Գերմանական Թոթոս շոգենաւը կայս. կառավարութեան հաշուին 100 սնտուկ վառօդ, փամփուշտ և ուրիշ ռազմամթերք բերաւ, զոր պարպեց Թոփհանէի քարափին վրայ։

—Անգլիական դեսպանատան քարտուղար Մ. Էլիօթ, երեքշաբթի օր Պոլիս վերադարձաւ։

—Հանր. Պարտքի վարչութեան Գերմանիոյ ներկայացուցիչ Մ. Լինտօ չորեքշաբթի օր արևելեան ճեպընթացով մայրաքաղաքս վերադարձաւ։

—Պուլկարիոյ գործակատարութեան Ա. քարտուղար Մ. Զօքօֆ երէկ առտու Պոլիս եկաւ։

—Մաքսատանց վերատեսչութիւնը արգիլեց Րէօնթքէնի ճառագայթները գործածել օտար ապրանքներու մաքսատան մէջ։

—Իտարէի Մախսուսէի Մէ-րի-վէէ- շոգենաւը Պէրութէն 6 կտոր հին ձևով թընդանօթներ բերաւ, որ Թոփհանէ փոխադրուեցան։

—Իգտամի մէջ կը կարդանք. Աթէնք փախչող հայերէն, Դաւիթ և Մարգարեան Յակոբ անուն երկու բեռնակիր անօթի մնացած ըլլալով իրենց մէկ ազգակիցը, Զատիկ Լէպլէպիեան, որ իրենց պէս Աթէնք փախած էր, և որուն քով կը կարծէին թէ ստակ կայ, համոզած են որ Աթէնքին դուրսը գտնուող վառօդարանը երթան ուր իրենց համար գործ կայ։

Ճամբան Դաւիթ և Յակոբ երկուքը մէկանց Զատիկը բռնելով՝ գետին կը պառկեցնեն և կլխուն քարով մը զարնելէ յետոյ վրան գտնուած դրամը չորթելով կը փախին. բայց Զատիկ ոստիկանութեան դիմելով ձերբակալել տուած է զանոնք որ հարցաքննուելով խոստովանած են իրենց յանցանքը։ Դատերնին տեսնուած է անցած շաբաթ օր։ Զատիկ ըսած է թէև որ 15 օսմ. ոսկի, 4 1/2 Նափոլէոն, 25 տրախմ և մէկ քանի քաննոց մէճիտ ունէր, բայց հարցաքննութեան միջոցին հաստատուած է թէ գողցուած դրամը միայն 400 տրախմ էր։ Յակոբ և Դաւիթ դատապարտուած են տասնըհինգ ամսեայ բանտարկութեան և գողցած դրամին վճարելու։

—Երեքշաբթի իրիկուն ժամը 12ի միջոցին Ղալաթիա Եիւքսեք Գալտըրըմ Գամանթօ խանին մէկ սենեակէն հրդեհ ծագեցաւ, բայց անմիջապէս օգնութեան փութացուելով կրակը եղած տեղը մարեցաւ։

ԳԻՏԱԿԱՆ

Պտուղները երկար պահելու զանազան միջոցներ. — Ամենէն օգտակարը ո՞րն է. — Կոթէմ (Բէրբ օրօ) հաւկիթ-պտուղ-կէպտով ծառով մը։

Ուղևորութիւնը պատանեաց մէնտորն է, կըսէ հին առած մը. այսինքն պանդխտութիւնը՝ պատանեաց կամ երիտասարդաց կատարելութեան հասնելու, անոնց բարքն ու վարքն ուղղելու միջոց կը լինի։ Բայց ասոր հակառակը կը պատահի պտուղներուն, մանաւանդ պտղոց համար։

Արմտիք կը մեկնին իրենց բնագաւառէն այնպիսի վիճակի մը մէջ որ իրաւցնէ տեսնողին բերնին ջուրը կը վազէ. բայց անոնք իրենց ղրկուած քաղաքը կամ գիւղը կը հասնին աւրուած, արատաւորուած կամ փտած վիճակի մէջ, անարժան՝ շքեղ սեղաններու վրայ իրենց ներկայութեամբ փայլելու։

Այս վնասը յաճախ պէտք է վերագրել սա իրողութեան թէ անոնք պէտք եղած զգուշութեամբ և խնամով չեն զետեղուիր սակառներու կամ սնտուկներու մէջ։

Ուստի քննութիւն մը բացուած է այս մասին. այսինքն գիտնալ ուզուած է թէ պտղոյ սակառներու կամ սնտուկներու մէջ զետեղելու այս ինչ կամ այն ինչ եղանակը ի՞նչ արդիւնք կարտադրէ, և այս քննութիւնը շատ շայեկան արդիւնքներ արտադրած է։ Ահա թէ ինչ կըսեն Կոլէճ Ակրիգոլ և Րըվի Սիէնթիֆիք այս շահեկան փորձարկութեան նկատմամբ։

1. Բոյբէ- ըր- կոչուած մետաքսանման թուղթին մէջ փաթթուած պտուղները լաւ վիճակի մէջ պահուած են մինչև փորձին վերջերը. հասուննալու գործողութիւնը կանոնաւոր կերպով շարունակուած է, և պտուղները իրենց բնական հոտն ու համը պահած են, և իրենց հրապուրիչ երևոյթը բնաւ կորսնցուցած չեն։

2. Փայտի տաշեղներու մէջ զետեղուած խնձորները և տանձերը լաւ պահուած են, բայց վերոգրեալ թուղթով փաթթուած խնձոր և տանձերուն չէին հաւասարեր, համի և հոտի կողմանէ։

3. Գարիի յարդի մէջ պահուած պտուղներ իրենց բնական երևոյթը չէին կորսնցուցած, անոնց բնական ախորժելի համը չէր փոխուած. միայն թէ իրենց թարմութիւնը կորսնցուցած էին, և հասուննալու գործողութիւնը 1. և 2. փորձերուն ենթարկուած պտղոց համար եղածին չափ կատարելապէս չէ տեղի ունեցած։

4. Ջոր խոտերու մէջ պահուած խնձորներն ու տանձերն բաւական զգալի ըլլալու աստիճան խոտի անախորժ համ մը կը կրէին. անոնց վրայ գոյացած էին արատներ և փտ-ծ։

5. Փայտի սղոցուկը շատ գէշ արդիւնք տուած է. պտուղները ամփոփուած էին, փայտ կը հոտէին, վերջապէս անվաճառելի դարձած էին։

6. Ցորենի նուրբ յարդի մէջ պահուած տանձերը բաւական լաւ մնացած էին. ասոր դէմ, խնձորները իրենց գոյնը կորսնցուցած էին. ոմանք բորբոսի հոտ մը ունէին։

7. Ջոր տերևներու մէջ պահուած խնձորները բաւական լաւ պահուած էին, թէպէտև սակաւ ինչ ամփոփուած. իսկ տանձերը խիստ արատաւորած և դունատած էին։

8. Մրգավաճառի դարաններու վրայ պահու դրուած պտուղները բաւական լաւ վիճակի մէջ մնացած էին. բայց երբ տաք սենեակի մը մէջ փոխադրուած են, այն ատեն իրենց բնական գոյնը կորսնցուցած են ոչ թէ մի քանին այլ հաւասարապէս ամբողջը մէկէն։

9. Գալով ա-ա-լէն մէջ Նաղա-ած պտուղներուն, ասոնք կատարեալ մնացած էին, բայց հասուննալու գործողութեան մէջ միւս պտուղներէն աւելի քիչ յառաջացած. ուստի լաւագոյն եղանակն այս է՝ երբ կուզուի շատ երկար ժամանակ պահել պտուղները. սակայն աւազին մէջ թաղելէ առաջ աւելի լաւ կըլլայ զանոնք փաթթել Բոյբէ- ըր- կոչուած մետաքսանման թուղթի մէջ։

* * *

Պտուղներէն անցնինք կանաչեղէնի։ Կոտեմ մշակելու համար նոր միջոց մը հնարուած է որ ըստ ինքեան պարզ ըլլալով հանդերձ, բաւական զուարճալի զբօսանք մըն է։

Մ. Ց.-Պ. Ավինեօն, երկրագործութեան ուսուցիչ Գաղիոյ Վասի գաւառին, կոտեմի մշակութեան սիրահարներու համար հետևեալ եղանակը կը յանձնարարէ, որ շատ պարզ ըլլալով հանդերձ շատ լաւ արդիւնքներ տուած է։

Տակառ մը մէջտեղէն սղոցով կտրելով երկուքի բաժնեցէք, և մասնաւորապէս շուք տեղ մը ընտրեցէք ու հոն դրէք զայն։ Ապա մաքուր ջուրով լեցուցէք զայն։ Ջուրին մակերեսին վրայ պտոյտ (տող) կօղով մը դրէք։

Յետոյ պէտք է հայթայթել կոտեմի բարունակներ (ֆէյ-ռն) և զետեղել զայնս սակառին մէջ։ Տասնըհինգ օր կամ երեք շաբաթ ետքը, արմատները և ցօղունները կը մեծնան. այս պզտիկ աւազանները կանաչով կը զարդարուին. հիմա կրնանք անոնցմէ քանի մը ցօղուններ փրցնել։

«Անօգուտ է ջուրը նորոգել, կըսէ Մ. Ավինեօն, ինչպէս որ առաջին տարիներուն մէջ կընէի։ Վերջին անգամ, մայիսէն մինչև նոյեմբեր, աւազաններուս ջուրը չեմ փոխած, և կոտեմներս շատ գեղեցիկ էին։ Բայց և այնպէս պէտք չէ մոռնալ կարելի եղածին չափ ջրով լեցուն պահել աւազանները։»

Մ. Ավինեօն զանազան աղերու գործածութիւնը կը ջատագովէ, աղեր որք կոտեմին աճման խիստ նպաստաւոր ըլլալ կը թուին։

Երկարատև խարխափումներէ ետքը, լաւագոյն արդիւնքը տուող աղերն եղած են ոֆ-լֆ-ռն փ-ստ-ֆ-ռն և ոֆ-լֆ-ռն փր ֆէ- (5 կրամ առաջինէն և չորս մաս երկրորդէն 10 լիպրա ջուրին դէմ)։

Ամեն քսան օրը անգամ մը աղէկ է աղերը նորոգել։

Այս աղերը պէտք է լաւ փոշիացած ըլլան և ցանուին ջուրին մակերեսը, կամ թէ ջուր պարունակող ուէ ամանի մը մէջ հալեցնելէ ետքը, այս ջուրը թափել պէտք է աւազաններուն մէջ։

Ճերմակ թիթեռն մը իր հաւկիթները կը թափէ այս տունկին տերևներուն վրայ, և տասն օր ետքը երևան կուգան կանաչ փոքրիկ թրթուրներ զորս պէտք է շուտով սպաննել։ Այս որդերը անհետացնելու համար պէտք է ծխախոտի կամ սև օճառի ջրով ոռոգել զայնս։

ՎԱՐԴԱՆ Գ. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

ՍԳՈՑԳԻ ՄՕՌԻՒ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Կ. Պոլիս, 15 ….. 1889

Պարոնայք Սքոթ և Պօուն,

Երրորդ հեղ է որ առիթ ունիմ գործածել ձեր Սքոթի Էմիւլսիոնը, միշտ լաւ արդիւնքներ ունեցայ մանաւանդ խեղճերու և անարիւնութեան հիւանդութեանց քանի մը դէպքերու մէջ։

[illegible]

ՏՐ Ա. ԱՆՏՐԷԱՍԵԱՆ

Նախկին բժիշկ Օսմանեան բանակի

Սակարան

ՂԱԼԱԹԻԱ, 9 Հոկտ. 97 ժամ 9 1/2

Օսմ. Քօնսօլիտ	ղրշ.	24—04
Րէժիի պարտաթուղթ	լիրա	13—10
Րումէլիի երկաթուղի	ֆրգ.	112—75
Օսմանիէ	»	396—
Բախօրիթէ	»	451—
Քարափներու պարտաթղթ.	»	486—
Թրամուէյի բաժնեթուղթ	լիրա	6—80
Օսմ. Ապահով. Ընկ.	»	4—05

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ	Ղրշ. Բր.
Մէճիտիէ	107—25
Մէթալիք	98--
Մանր արծաթ	103—10
Անգլիական ոսկի	109—38
Գաղղիական »	87—14
Գրիմէց	51—06
Րուպլ թղթադրամ	8—61

ԸՆԴԱՐՁԱԿ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱՑՈՅՑ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻՆ

1898

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Գին 60 փարա

Փոքր դիրքով ընտիր թուղթի վրայ, մաքուր տպագրութեամբ և հաստատուն կազմով կը պարունակէ՝ բացի տոմարական գիտելիքներէ, Հայոց և Հռովմէական Հայոց առօրեայ յիշատակութիւններն ամբողջ, Ցունաց և Լատինացւոց գլխաւոր տօներն և Տաճկաց ու Հրէից նշանաւոր օրերն ու պայրամները։ Ունի նաև ընդարձակ յաւելուած մը հետևեալ բովանդակութեամբ.— Օսմ. Կայսրութիւն.— Հոգևոր իշխանութիւնք.— Ժամանակագրական, Առողջապահական, Մանկատածական, Մանկավարժական, Պատմական, Բանաստեղծական հատուածներ, Ընտիր ասացուածներ և օգտակար գիտելիքներ։

Հասոյթը հատկացեալ է Պրուսայի Արևելեան Որբանոցին, ուր պատսպարուողներու թիւը հասած է 160ի։

Կեդրոնատեղին է Պ. Պալենց գրատունը, Զաքմաքճըլար Թիւ 20։

Մեծաքանակ գնողներու զոհացուցիչ զեղչ։ 207 8—15

Տօքթ. Տ. ԱԼԼԱՀՎԵՐՏԵԱՆ

ԲԺԻՇԿ, ՎԻՐԱԲՈՅԺ ԵՒ ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ

Ամեն օր մինչև կէս օր հիւանդ կընդունի իր տունը՝ Լանկա, Մուսալլա Ճատտէսի, Թիւ 124. Վճարել անկարող հիւանդները ձրի կը դարմանէ։

ԴԵՐՁԱԿ-ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Գ, ԵՒ Ա, ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ

Կ. Պոլիս Մահմուտ-փաշա Թաբագճըլար փողոց Թիւ 98

Ձմռան առթիւ յանձնարարութիւնք հասած լինելով, ընտիր բալթօներ, հարգատ Անգղ. չեռագներ և առաջին կարգի շուխայ և գազմիր տրամադրելի են մեծաշարք յաճախորդաց և հասարակութեան։

Զեւաւոր հագուստ ուզողները վստահաբար թող փութան սոյն վաճառատունը, ուր շատ գոհ և յաւէտ անբաժան պիտի մնան։

Գիներն ըստ արժանւոյն՝ վաճառատանս նշանաբանն է մի՛շտ ուղղութիւն։

ՄԱՏԱՄ ԹԻՒՐԱՇԻ

ԲԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

ՎԿԱՅՈՒԱԾ ԴԱՅԵԿ

Որ Փարիզի հիւանդանոցներուն մէջ երկար տարիներ դայեկութեան ճիւղին վրայ աշխատած է, ամենայն ճշդութեամբ կը կատարէ դայեկութեան արհեստը. առողջապահական օրէնքներով կը զգուշացնէ թէ մայրն և թէ տղեկը վտանգաւոր հիւանդութիւններու ենթարկուելէ։

Կիներու և օրիորդներու յատուկ ամէն կարգի հիւանդութիւնները մեծ յաջողութեամբ դարմանելով, շատ անգամ ամուլ կարծուած կիներուն մայր ըլլալու երջանկութիւնը կաւետէ. մասնագէտ է կիներու ամենատեսակ անկանոնութիւններն ու խիթերը բուժելու։

Հիւանդ կընդունի

Բշ. և Եշ. կէս օրէն վերջ, ժամը 6—9 Կ. Պոլիս, Սիրքէճի, Թրամվէյի ճամբան, Թիւ 23 իր մասնաւոր բնակարանը։

Դշ. և Շբ. կէս օրէն վերջ ժամը 8—10 Գումգաբու սթասիօնին մօտ Զարիֆիին դեղարանը (չորեքշաբթի ձրի, դեղարանին մէջ)։

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ Անգլ. Ոսկի 1,000,000

ՖԻՆԻՔՍ

Հիմնեալ ի Լոնտոն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ՝ աւելի քան մի դար՝ առաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետերը Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ գլխաւորներն են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 20,000,000 Անգլիական ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասներուն համար։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծական՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոցս, որ ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասները։

Հ. ՍՈՒԱՆ և Ընկ. ընդհ. գործակալք Կ.Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ Ծովու եզերաց, Ղալաթիա, Պանք Օթոմանի վարի քովը Վիթալիս խան, գետնայարկ թիւ 1։

ԼՈՆՏՈՆ ԵՒ ԼԱՆՔԱՇԻՐ

ՀՐԴԵՀԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1862ԻՆ

ԴԱՄԱԳԼՈՒԽ 2,127,500 ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ

ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ ՌՈԲԼ ԳԷՐ ՖՌՆՃԷԼ

Հէւլէ խան, Թիւ 2—3, Վօյվոտա փողոց, Ղալաթիա

Առաջնակարգ Ընկերութիւն մ'է սա, իր առատաձեռնութեամբ, ճշդապահութեամբ և պատուաւորութեամբ համբաւաւոր։

ԹՆՆիչ ԹԷՈՏՈՐ ՍԹԷՖԱՆՈՒ

COMP RUSSE

DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Բշ. 6/18 Օտէսայի սուրհանդակ, ժամ 2ին յետ միջօրէի։
Գշ. 7/19 Աղեքսանդրիոյ ուղղակի սուրհանդակ ժամ 2ին յետ միջօրէի, Պիրէոսի ճամբով
Գշ. 8/20 Սուրհանդակ դէպի Փոքր-Ասիոյ նաւահանգիստները մինչեւ Պաթում, առաւօտեան ժամը 11ին։
Դշ. 8/20 Սեվաստաբոլի սուրհանդակ, առաւօտեան ժամ 10ին։
Եշ. 9/21 Օտէսայի սուրհանդակ, ժամը 2ին յետ միջօրէի։
Ուր. 10/22 Աղեքսանդրիոյ Սուրհանդակ, հանՍուրիոյ նաւահանգիստները երկու շաբաթը անգամ մը ժամը 4ին։

ԱԶԴ. — Հոկտ. 7/19, երեքշաբթի օրը Կ. Պոլսէն դէպի Սուրիոյ նաւահանգիստները մեկնող ուղեւորք Զմիւռնիոյ մէջ պիտի հանդիպին Թրիբոլի, Պէյրութ, Եաֆա եւ Բոր-Սայիտ գացող շոգենաւին 56?

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՑԿ Ա. Ն և ՄԱՐՈՒՔԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԻ ու Ընկ.

Մարսիլիայի և Պաթում միջեւ կանոնաւոր բանող

Մինկրէլի շոգենաւը Նովօրոսիսք պիտի ուղեւորի հանդիպելով Սամսոն, Կիրասոն, Տրապիզոն և Պաթում հոկտ. 26ին իրիկուան ժամ 4ին (Ը. Ե.)։

Բարեզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղւոյ ուղեւորութիւնն է միասին առնելով,

Ա. կարգ 245 Ֆրանք
Բ. » 175 »

Ուղղակի և տրամ ուղեւորութիւն

Նաւուղիքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատար
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸԳՈՒՆ
575 Մահմուտ փաշա Թ. 10

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ

Որ կանոնաւոր երթեւեկ կը բանի Լիվրբուլ և Ազգաւէտ միջեւ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնո
Ումպրիա	7718	Պոթնիա	4531
Էդրուրիա	7718	Սամարիա	3574
Սէրվիա	7391	Մարաթոն	2403
Ուրանիա	7268	Ադլաս	2393
Բավոնիա	5587	Սարակոսա	2166
Սէֆալոնիա	5517	Թարիֆա	2246
Կալլիա	4809	Բալմիրա	2144
Սիթիա	4557	Թրինիտատ	1899
Ալէբբօ	2143	Մորօզզօ	1855
Քէտար	1876	Քամբանիա	12950
Շէրպուրկ	1614	Լուքանիա	12950
Գազալոնիա	4845		

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ գործակատար
Thomas C. Joly
Ալիջախատէս խան, Թիւ 401
Ղալաթիա 571

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլի, Պօրտոյի, Միջերկրականի և Սեւ Ծովի միջեւ բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնո
Րամսէս	3000	Թիպս	2500
Անպիս	3000	Նէբթիս	2400
Թէյպըր	3000	Օսայրիս	2250
Քեանոբուս	3000	Բէրա	2250
Տարոս	3000	Սֆինքս	2000
Օսմանլի	3000	Կասըրնի	1500
Մարիօթիս	2500	Կիւյէն	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և Ընկ.
Ուիթոլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և Ընկ.
568 31, Ճէյմս Սդրիթ Լիվրբուլ

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	Ֆրանք	14,500,000
Պահեստի դրամ	»	21,173,000
Տարեկան հասոյթ	»	44,820,000

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և [illegible] և ծովու մէջ գտնուած վաճառքներ և [illegible] չափաւոր սակարով

572 Լիազօր Ներկայացուցիչ ... Գ[illegible]

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Ղալաթ. Պահչէ-Գաբու, Աքանիստրիս խան 12, [illegible]

EMULSION SCOTT

ՍԳՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿԸ

Գործարանին Նշանը

միակ միջոցն է որով կարելի ըլլայ խմել ձկան իւղն և իբօֆօսֆիթը։ Խիստ հաճելի է ճաշակելու և մարսողութեան կ'օգնէ։ Աշխարհի բոլոր բժիշկները ՍԳՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿԸ կը յանձնարարեն բուժելու համար

ՀԻՒԾԱԽՏԸ, ԽՈՑԼԸ (սքրաֆա), ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆԸ, ՑԻՒՐՈՒՄԸ, ՄԱՆԿԱՆՑ ՈՍԿՐԱԹԵՔՈՒԹԻՒՆԸ, ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՏՈՒԺՈՒԹԻՒՆԸ, ԹՈՔԻ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, ՀԱԶԸ, ՀԱՐԲՈՒԽԸ, ՆԻՀԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, և ՄԱՆԿԱՆՑ ՎՐԱՅ ՑԱՐՁԱԿՈՂ ԲՈԼՈՐ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ։

Կը ծախուի բոլոր դեղագործներուն և դեղավաճառներուն քով։

Գործակատաք ի Կ. Պոլիս, ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԱՒՐԵԼ

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ

ՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏ ԳՈՒՄԱՐ

906,000,000 ՖՐԱՆՔ

Տնօրէնութիւն յԵւրոպա

Փարիզ, 16, Պուլվառ տէ գ'Իթալիէն. 1,3, իր Լը Բէլթիէ փողոցի սեփական շէնքին մէջ 1845էն հիմնուելէն ի վեր

Ապահովագրեալներու վճ. 1 Միլիոն	123,000000
1895ի տարեշրջան	
Ապահովագրեալներու վճարուած	87,000000
Հասոյթ	196,000000
Նոր ապահովագրութիւնք	661,000000
1896 յունուար 1	
Աւանդք եւ անշարժ կալ. յԵւրոպա	40,00000
Յաւելեալ դրամագլուխ	124,00000
Արդի ապահովագրութիւնք 4 Միլիոն	141,00000

Տէրէքէյոնի առաւելութիւն

Շահաբաժիններու բարդմամբ և ապահովագիներու վերադարձմամբ՝ ի դէպ մահու

Պայմանագրութեան նոր եղանակ սկսեալ Առաջին տարւոյն լրանալուն պէս ԱՌԱՆՑ ՎԵՐԱՊԱՀՈՒՄԻ ի մասին բնակութեան և ուղեւորութեան.

Հինգ տարի ետքը ԻՐԱՒՈՒՆՔ տալով ընկերութենէն փոխառութիւններու որոց գումարը նշանակուած է ապահովագրին մէջ։ աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համ[ար] դիմել առ Տնօրէնութեան Թուրքիոյ

188 Ճ. ՈՒ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Վօյվոտա փողոց, Վի[թա]լիս խան, Ղալաթիա

Արտօնատէր Ս. ԽԻԹԻՒՃԵԱՆ

ԹԵՐԹՕՆ «ՄԱՍԻՍ»Ի (33)

ԹԱՔՈՒՆ ՎԻՇՏ ՄԸ

ՊԵՌՆԱՌ ՏԸՌՕՆ

—Անշուշտ չէք յիշեր, Պ. Ջաւլի ըսաւ Պէս բարեւելով զայն ժպիտով մը և զինուորականի մը պէս ձեռքը ճակտին տանելով. օրիորդ ամերիկուհիին գալէն ի վեր այնչափ զբաղած էք անով, որ գրեթէ մոռցած էք ձեր հին բարեկամները։

—Գնա բանդ Պէս, այդպէս չէ ըսաւ Ջաւլի սիկարը բլթամատին և ցուցամատին մէջտեղ բռնելով. գիտէք թէ օտարուհի մըն է ան, պէտք է քիչ մը խնամել զայն տեղւոյն սովորութեանց. բայց ձեզի մոռնալ մտքէս անգամ չանցնիր. կերդնում թէ ամէն առնէ աւելի գեղեցիկ էք. այդ գլխանոցը շատ լաւ կը վայլէ ձեզի. իրաւ որ սքանչելի է. ես ալ կուզեմ այդպէս հատ մը ունենալ։

—Ո՛հ, շատ լաւ, ըսաւ Պէս խնդալով և գլուխը շարժելով, մինչդեռ օղերը արեւէն կը ցոլային։

Միս Մարկըրիթը իրաւ որ չպիտի գիմանայ եթէ աստնկ գլխանոց մըն ալ դուք ունենաք։

—Բէ՛հ, դուք հիմա անոր խօսքը մընէք, ըսաւ Ջաւլի. այս գլխանոցէն կախորժի՞ք թէ ոչ, աս կը հարցնեմ ձեզի. Ո՞ւր կերթաք նայինք. շատ մի աճապարէք, հոս ինծի հետ կեցէք։

—Ձեզի հետ կենա՞մ, իրա՞ւ կըսէք. ըսաւ Պէս չարաճճի կերպով. Չէ՞ք յիշեր թէ որչափ անպիտան կերպով վարուեցաք հետս վերջին անգամ երբ ձեզի հետ էի. Զգէ որ չեմ կրնար կենալ, գործ ունիմ։

—Ո՞ւր կերթաք։

—Տիկինին. իս ուզեր է։

—Կոմսուհի՞ն… ի՞նչ պիտի ընէ ձեզի աղաղակեց Ջաւլի զարմացած։

—Տէր Աստուած, ես ի՞նչ գիտնամ. թող տուէք երթամ, Պ. Ջաւլի. Գացէք ամերիկուհին փնտռեցէք, եթէ կուզէք մէկը ունենալ ձեր քով որ խօսիք, ըսաւ Պէս գլխու այնպիսի պչրասէր շարժումով, որ օղերը նորէն փայլեցան։

—Կերդնում որ, օր. Պէս… սկսաւ նորէն Ջաւլի։

Բայց առանց զայն մտիկ ընելու, նէ շուտ մը անցաւ գնաց և վեր ելաւ սանդուղէն խնդալով և երգելով հին երգի մը սա բառերը.

Լաւ է ըլլալ կտրիճ ու քաջ—Լաւ է ըլլալ օրինապահ և անկեղծ—Աղէկ է որ մէկզի ձգուի հին սէր մը,—Նորի մը մէջ նետուելէ առաջ։

Սանդուղին գլուխը համնելով, նէ մատներուն ծայրով համբոյր մը ղրկեց անոր և ծաղրածու ժպիտով մը աներեւութացաւ։

Պէս կամաց մը դրան զարնելով, Քէդբացաւ զայն և ցուցնելով անոր լուիկ Լէտի Տանըմօռի գտնուած կողմը, սենեակէն դուրս ելաւ։

Պէս մօտեցաւ յուշիկ, ծնրադրեց և շրթունքին տարաւ անոր ձեռքը։

Սիրոյ այս ցոյցը, որչափ ալ պարզ ըլլար, կարծես խել մը զգացումներ արթընցուց կոմսուհիին սրտին մէջ. վերցուց նէ իր ծանրացած արտեւանունքը և իր խոշոր, սեւ աչքերը Պէսի վրայ ուղղեց։

—Գիտէ՞ք թէ ինչու համար կանչել տուի ձեզի, ըսաւ։

—Ոչ, տիկին։

—Գոնէ քիչ մը բան ալ չէք գիտեր։

Այս բառերուն յաջորդեց երկար լռութիւն մը երբ միեւնոյն ատեն կոմսուհին շեշտակի Պէսին կը նայէր, կարծես հարցնելով ինքնիրեն թէ մինչեւ ո՞ր աստիճան կրնար վստահիլ անոր վրայ։

Ֆրանսուհին բաց և անկեղծ դէմքը կարծես վստահութիւն ներշնչեց անոր և ծանր ծանր հարցուց.

—Այս գիշերուան եղածին վրայ բան մը իմացա՞ք։

—Տիկինը իր յանկարծական հիւանդութեա՞ն համար ըսել կուզէ. Այս իմացայ տիկին։

—Ուրիշ բան չիմացա՞ք։

—Ոչինչ, միայն սա իմացայ թէ այդ Ցախատանին աճուկի վհուկը դրեակը եկած է։

—Ի՞նչ բանի կը վերագրեն անհանգստութիւնս, հարցուց կոմսուհին ճիգ մը ընելով։

Պէս վեր վերցուց աչուըները միամիտ զարմացումով մը։

—Բայց, անշուշտ սարսափին։ Ըսին թէ այդ պառաւ կնկան անակնկալ երեւումը ջղահարուած մը տուած է ձեզի։ Միս Նէլըրին ալ ձեզի պէս եղած է։

Կոմսուհին երկար շունչ մը առաւ. կարծես իր կուրծքին վրայէն ծանր բեռ մը վերցուեցաւ յանկարծ։ Եւ ապա իր գեղեցիկ աչուըները դեռատի աղջկան վրայ ուղղելով, ըսաւ.

—Աղջիկս, գիտէ՞ք թէ ինչու համար ձեզի կանչեցի այս բաները ըսելու համար, փոխանակ ընտանիքէն մէկը կանչելու։

—Ոչ, տիկին։

—Ես իսկ չեմ գիտեր, և սակայն այդպէս ըրի. կուզէի գիտնալ թէ կըրնա՞մ վստահանալ ձեր վրայ թէ ոչ։

Այս վերջին բառերը կարծես աւելի իրեն կուղղէր քան թէ Պէսի, սակայն դեռատի աղջիկը պատասխանեց աշխուժով.

—Շատ կուզեմ գիտնալ թէ տիկինը ի՞նչ ունի ինծի ըսելու. Պէս լ'Օլիգ գիտէ հաւատարիմ ըլլալ անոնց որ կը վստահանան իր վրայ։

Վիրաւորուած անձնաւորութեան մը շեշտը որով կը խօսէր նէ, հիացուց կոմսուհին որ ձեռքը անոր գլխուն դնելով գորովագին, ըսաւ ցած ձայնով.

—Աղջիկս ձեզի վիրաւորելու համար չըսի այդպէս։ Խորհեցէ առաջ խօսեցայ, որովհետեւ այս աշխարհիս վրայ շատ քիչեր կան որուն վրայ մարդ կարենայ վստահանալ։

Դառնութեամբ արտասանուած այս խօսքերը յուզեցին Պէսը, որ համբուրեց անձայն այն ձեռքը զոր բռնած էր իրեններուն մէջ։

(Շարունակելի)